

США та Канаді, у 1938 – у Бельгії, Голландії, Німеччині та ін., заживши слави одного з найкращих європ. хорових колективів. У Парижі А. керував хорами Рос. гімназії (1940) та Рос. опери (1943).

У 1947 А. переїхав до США. Служив регентом церк. хору в м. Саус Рівер (*англ.* South River, штат Нью-Джерсі). З 1950, за пропозицією митрополита всієї Америки та Канади Феофіла (Пашковського), обійняв посаду регента Нью-Йоркського Свято-Покровського кафедрального собору (в юрисдикції Північно-Амер. Рос. митрополії), на якій залишався до кін. життя. Створив відомий соборний хор, який займався активною концертною діяльністю, виступав на радіостанціях «Голос Америки» та «ЕнБіСі», випустив 4 платівки. Тісно співпрацював із видатним шведським тенором рос. походження Миколою Геддою (нар. у 1925), який записав у супроводі хору А. чимало рос. духовних композицій та народних пісень. Згодом згуртував ще три хорові колективи, що спеціалізувалися переважно на рос. духовній і народній музиці: молодіжний Рос. нац. хор, Дитячий хор і чол. хор «Капелла» (вважався одним із найкращих у США).

А. зажив всесвітньої слави як досвідчений хоровий диригент і регент, видатний фахівець у царині церк. співу. Відіграв вагомую роль у розвиткові муз. культури рос. зарубіжжя; своєю діяльністю сприяв ознайомленню зах. публіки із традиціями і надбаннями правосл. півного мистецтва. Численні записи його хорів досі високо оцінюють фахівці й шанувальники рос. церк. музики.

Мав чимало церк. відзнак; був нагороджений серб. орденом Св. Савви.

Помер у Нью-Йорку. Похований у Свято-Тихонівському чол. монастирі в м. Півд. Ханаан (*англ.* South Canaan), штат Пенсильванія. На паперті Свято-Покровського кафедрального собору в Нью-Йорку, де служив А., встановлено меморіальну дошку.

Пасинок А. – естрадний співак Гарі Нова (*англ.* Gary Nova, † 2009), був популярним у

США виконавцем рос. та укр. пісень, солістом ансамблю «The Balalaika Russe».

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 10991; РГАЛИ. – Ф. 2625. – Оп. 1. – Спр. 90.

Опубл. дж.: Памяти в Бозе почившего священника Киево-Покровского монастыря Петра Афонского // КЕВ. – 1912. – № 47. – Ч. неофиц. – С. 1141–1146; Извлечение из журналов Совета имп. Киевской духовной академии за 1914–1915 учебный год. – К., 1915. – С. 25, 47, 50, 629; Ковалевский П. Е. Н. П. Афонский (некролог) // Русская мысль (Париж). – 1971. – № 2844; Седых А. Памяти Н. П. Афонского // Новое русское слово. – 1971. – 11 мая; Евлогий (Георгиевский), митр. Путь моей жизни : Воспоминания. – М., 1994. – С. 356, 382; Хормейстер Николай Афонский о Федоре Шаляпине // Радио Свобода : полвека в эфире. 1963 год. – Режим доступа: <http://archive.svoboda.org/50/Files/1963.html>. – Назва з екрана.

Літ.: Спасский Н. Н. П. Афонский и его деятельность // Русская мысль (Париж). – 1971. – 1 июля; Рахманова М. П. Афонский Николай Петрович // Русское зарубежье : Золотая книга эмиграции, первая треть XX в. Энцикл. биогр. словарь. – М., 1997. – С. 53–54; Вона ж. Афонский Николай Петрович // ПЭ. – Т. 4. – М., 2002. – С. 181–182; Александров Е. А. Русские в Северной Америке. Биогр. словарь. – Хэмден; Сан-Франциско; СПб., 2005. – С. 38; Нивьер А. Православные священнослужители, богословы и церковные деятели русской эмиграции в Западной и Центральной Европе : 1920–1995 : биогр. справочник. – М.; Париж, 2007. – С. 89; Рыжкова Н. А. Духовная музыка и Русская Церковь в жизни и творчестве А. К. Глазунова // Вестник ПСТГУ. V. Музыкальное искусство христианского мира. – 2007. – Вып. 1 (1). – С. 129, 131; Зверева С. Г. Русское зарубежье : формирование и сохранение русской церковно-певческой традиции // Макарьевские чтения : материалы седьмой междунар. конф. (21–23 ноября 2008 г.) / Горно-Алт. гос. ун-т. – Горно-Алтайск, 2008. – С. 112–127; Российское зарубежье во Франции, 1919–2000 : биогр. словарь : в 3 т. – М., 2008. – Т. 1. – С. 92–93.

М. Л. Ткачук

АФОНСЬКИЙ Сергій Петрович [*рос.* Афонский Сергей Петрович] (04[16].07.1889–15.12.1963), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель Укр. екзархату РПЦ, церк. адміністратор і педагог. Брат Миколи Петровича Афонського. Батько єпископа Правосл. Церкви в Америці, архієпископа Ситкінського та Аляскінського Григорія (Георгія Сергійовича Афонського, 1925–2008).

Сергій
Афонський

Нар. у м. Богуславі Канівського пов. Київ. губ. (нині – райцентр Київ. обл.) у сім'ї викладача лат. мови Богуславського ДУ Петра Васильовича Афонського († 1912), випускника КДА 1884, канд. богослов'я, в останні роки життя – священика Києво-Покровського жін. монастиря. Після переведення батька на службу до Києво-Подільського ДУ разом із родиною переїхав до Києва. Навчався у Богуславському (1899–1902) та Києво-Подільському духовних уч-щах (1902–04), КДС (1904–10) і КДА (1910–14). Закінчив КДА зі ступ. канд. богослов'я, отримавши право на здобуття ступ. магістра на підставі захисту друкованої магістерської дис. без додаткових випробувань (ухвалу Ради КДА від 14.06.1914 затверджено митрополитом Київським і Галицьким *Флавіаном* (Городецьким) 30.06.1914). Рукопис канд. твору А. «Нравственное учение Иисуса, сына Сирахова», що здобув позитивну оцінку рецензентів – проф. протоієрея О. О. *Глаголева* та проф. В. П. *Рибінського*, зберігається у ІР НБУВ.

У 1914–16 мешкав у м. Тульчині Вінниц. пов. Подільської губ. (нині – адм. центр Тульчинського р-ну Вінниц. обл.), де викладав у жін. епархіальному уч-щі та приватній

жін. прогімназії О. К. Звиногородської (в останній очолював пед. раду).

У 1916 повернувся до Києва. До 1920 обіймав викладацькі посади у 1-му Київ. жін. духовному уч-щі та Києво-Подільській жін. гімназії. За рад. часів служив псаломщиком (1920–21) та дияконом (березень 1921–34) у Києво-Подільській Різдво-Предтечинській (Борисоглібській) церкві, настоятелем якої упродовж багатьох років був його тесть протоієрей Михайло Єдлінський (у шлюбі з Вірою Михайлівною Єдлінською А. виховував двох доньок і чотирьох синів). Після закриття Борисоглібської церкви (1934) був позбавлений, як «служитель культу», виборчих прав і можливості проживання у м. Києві. У 1934–37 мешкав у Житомирі та Білій Церкві. У 1937 повернувся до Києва, де служив протодияконом і регентом церк. хору у храмі Миколи Набережного (мистецтво церк. співу опанував ще під час навчання у Богуславському ДУ та КДС під керівництвом таких майстрів, як Петро *Гдешинський* та Олександр *Кошиць*).

23.06.1938 заарештований співробітниками 4-го відділу НКВС УРСР та обвинувачений в участі у «контрреволюционной организации церковников», антирад. агітації та пропаганді серед віруючих. Під час слідства утримувався у Лук'янівській тюрмі м. Києва. На допитах, у т. ч. із застосуванням фіз. впливу, винним себе не визнав (не спростовував лише закиду в тому, що «восхвалял духовную школу, из которой вышел, противопоставляя ее советской»). Рішенням Особливої наради при наркомі внутрішніх справ СРСР від 21.10.1938 засуджений до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в Усольському таборі (м. Соликамськ Свердловської, з 1940 – Молотовської обл.; нині – у Пермському краї РФ). Протягом 1939 тяжко хворів, перебуваючи у табірному лазареті. Наприкінці 1939 разом із дружиною Вірою Михайлівною звертався до ГУДБ НКВС СРСР із клопотанням про перегляд справи (відхилене у січні 1941).

Після звільнення з табору (13.02.1943) мешкав у с. Уйське (рос. Уйское, нині – Челябинської обл. РФ), працюючи сторожем на базі районної споживчої спілки.

Отримавши відповідний дозвіл, у листопаді 1944 повернувся до Києва. 12.03.1945 рукопокладений у сан ієрея і призначений 2-м священиком Києво-Подільського храму Миколи Притиска. З 02.05.1945 – настоятель Свято-Димитріївського храму (на Подолі). З 1946 одночасно завідував 2-річними пастирсько-богослов. курсами в Києві, невдовзі трансформованими у КДС із 4-річним терміном навчання (відкрита в жилому корпусі Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря 18.02.1947; у 1950-х розміщувалась у цоколі Андріївської церкви). У 1947–49 поєднував священицьке служіння у сані протосірея (з 1948 – у Свято-Покровському жін. монастирі) з адм. і пед. діяльністю на посадах ректора і викладача КДС (читав курси правосл. катехізису, свящ. історії Старого і Нового Завітів, Св. Письма Нового Завіту, догматичного богослов'я).

Після звільнення у грудні 1947 з посади ректора до 1958 викладав у семінарії догматичне богослов'я та Св. Письмо Старого і Нового Завітів, залишаючись на посаді старшого священика Свято-Покровського жін. монастиря. За сумлінну службу відзначений митрою. Мав авторитет і повагу київ. духовенства, з 1961 був його духівником.

З жовтня 1961 тяжко хворів. Помер у Києві на 75-му році життя. Похований на Святошинському кладовищі.

Реабілітований Прокуратурою м. Києва 26.06.1989.

У пам'яті сучасників, колег та учнів залишився першим ректором відродженої бодай на короткий час КДС (1947–61), талановитим викладачем і педагогом, ерудитом, бібліофілом (книжкове зібрання А. зберігається у фондах б-ки МДА), одним із найшанованіших киянами душпастирів рад. доби.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1150; Ф. 304. – Дис. 2269; ЦДАВОУ. – Ф. 4648. – Оп. 3. – Спр. 32, 45, 61, 77, 92, 107, 139, 160; ЦДАГОУ. – Ф. 263. – Оп. 1. – Спр. 63823.

Опубл. дж.: Памяти в Бозе почившого священника Києво-Покровського монастиря Петра Афонського // КЕВ. – 1912. – № 47. – Ч. неофиц. – С. 1141–1146; Извлечение из журналов Совета имп. Киевской духовной академии за 1913–1914 учебный год. – К., 1914. – С. 389–392, 668, 689–692; Афонский С. П. Открытие Киевской духовной семинарии // ЖМП. – 1947. – № 6. – С. 6–10; Афонский Сергей : некролог // ЖМП. – 1964. – № 2. – С. 43; Афонский С. С. Церковь в горниле испытаний (Воспоминания о ректоре КДС протоиерее Сергие Афонском) // Вісник пресслужби УПЦ. – № 68 (28). – 01.05.2007. – Режим доступу: http://pravoslavie.org.ua/2007/05/sergey_afonskiy_tserkov_v_gornile_ispitaniy_vospominaniya_o_rektore_kds_protoieree_sergie_afonskom/. – Назва з екрана; Регент митрополичьего хора Михаил Литвиненко : «Православная вера была, есть и будет наибольшей ценностью нашей жизни» // Там само. – Режим доступу: http://pravoslavie.org.ua/2007/05/regent_mitropolichiego_hora_mihail_litvinenko_pravoslavnaya_vera_bila_est_i_budet_naibolshey_tsennostyu_nashey_zhizni_2/. – Назва з екрана; Соменок Г., прот. Огонь неугасимый // Там само. – Режим доступу: http://pravoslavie.org.ua/2007/05/protoierey_georgiy_somenok_ogon_neugasimiy/. – Назва з екрана.

Літ.: Соколовський О. К. Церква Христова, 1920–40 : переслідування християн в СРСР. – К., 1999. – С. 8.

М. Л. Ткачук